

Verlag debat Beyond Elections 1 feb 2017 De Doelen door Kunsten '92 en IFFR

Verlag: Edo Dijksterhuis

Kunst en cultuur zijn reuzebelangrijk. Daar zijn alle lijsttrekkers het mee eens. Maar alleen Kathalijne Buitenweg, nummer 2 van GroenLinks, noemt het vermogen van kunst om de status quo kritisch te bevragen. De rest ziet vooral een maatschappelijk bindmiddel en spiegel van de nationale identiteit. Iedereen vindt bovendien dat kunst en cultuur thuis horen op scholen en in de maatschappij. Het filmpje met korte interviews in het Mauritshuis stemt hoopvol. Maar de lijsttrekkers kregen dan ook niet de logische vervolgvraag voorgelegd: en wat is kunst en cultuur u dan waard? Die werd voorgelegd aan de zittende en aankomende Tweede Kamerleden die deelnamen aan het debat Beyond Elections, georganiseerd door Kunsten '92 en het International Film Festival Rotterdam.

Twee keynote speakers verzorgden een inleiding om het debat van extra brandstof te voorzien. Filmwetenschapper **Thomas Elsaesser** hield een pleidooi voor een nieuwe autonomie voor de kunsten. Beginnend bij de avant-garde uit de vroege twintigste eeuw schetste hij een ontwikkeling waarbij leven en kunst steeds dichterbij elkaar zijn komen te liggen en uiteindelijk niet meer van elkaar te onderscheiden zijn. Kunst is doorgedrongen in alle haarvaten van het maatschappelijk leven, in de vorm van design, entertainment en product van de creatieve industrie. Het leven, daarentegen, is steeds kunstmatiger geworden, tot het niveau dat zelfs het tijdperk waarin we leven, het Antropoceen, door mensen is gemaakt en de scheiding tussen natuur en cultuur is opgeheven. In zo'n context is er geen ruimte meer voor kunst als domein van het maakbare. Kunst zou daarom de oude positie van het leven moeten innemen, ontdaan van betekenis en functie, binnen een hervonden autonomie. En de staat zou die kunst moeten ondersteunen.

Als pendant van Elsaessers intellectuele betoog riep **Renée Frissen** op tot praktische en kleinschalige inzet van kunst voor het oplossen van maatschappelijke problemen. De directeur van Open Embassy vertelde over de vrijwilligersnetwerken die zij had opgezet om de nood tijdens de vluchtelingen crisis te lenigen. Initiatieven vanuit de grassroots, met slimme verbindingen - dat is waar zij in gelooft. En kunstenaars kunnen daar een rol in spelen, door mensen op nieuwe manieren met elkaar te verbinden, en problemen zichtbaar en bespreekbaar te maken.

In de drie debat rondes die volgden, werd hoegenaamd niet ingegaan op de theoretische noch praktische invalshoeken van beide sprekers. De stelling 'zonder een sterke cultuur- en mediasector is onze democratie in gevaar', geponeerd door moderator **Andrew Makkinga**, bleek te vrijblijvend om een scherpe discussie te ontlokken. De jonge politici in de eerste ronde, representanten van zowel links als rechts, konden niet anders dan de stelling beamen. **Julius Terpstra** (CDJA) benadrukte nogmaals de verbindende werking van kunst en

cultuur in een pluriforme samenleving. **Noortje Blokhuis** (DWARS) keerde zich tegen het spenderen van miljoenen aan prestigekunst zoals de Rembrandts die vorig jaar zijn aangeschaft door het Rijksmuseum, maar zag vooral een kritische rol weggelegd voor de kunst. **Milou van Manen** (Jonge Democraten) sloot zich daarbij aan, terwijl **Rutger de Ridder** (JOVD) zich aan de ‘cultuur als identiteit’-kant schaarde.

De vraag naar wat de sector dan waard is en aan steun kan verwachten, werd door Makkinga versmald tot: ‘twee of drie publieke netten?’ Geheel naar verwachting viel De Ridders antwoord lager uit dan dat van Terpstra. De rest onthield zich van commentaar.

Schrijver en kunstenaar **Malique Mohamud** wist de aanstormende politici nog enigszins uit hun comfortzone te trekken door het debat richting diversiteit te sturen. Volgens hem moeten er fundamentele vragen worden gesteld over wat een inclusieve maatschappij is en welke rol cultuur daarbij speelt. Om tot echte vernieuwing te komen moet volgens hem minstens dertig tot veertig procent van het personeel in de cultuursector ontslagen worden om ruimte te maken voor een alternatief geluid.

In de tweede ronde, met dezelfde stelling, werden de politici iets concreter. **Jan Paternotte** (D66) maakte zich hard voor versterking van de regionale omroep. **Corinne Ellemeet** (GroenLinks) stelde voor te experimenteren met een basisinkomen voor kunstenaars. **Stieneke van der Graaf** (CU) vond dat kunst en cultuur van en voor de samenleving zijn en dat ze dus niet helemaal afhankelijk konden zijn van de overheid.

Filmmaker **Hesdy Londijk** gooide vervolgens dezelfde steen in de vijver als Mohamud door de gebrekkige representatie van minderheden in het cultuuronderwijs aan de kaak te stellen. Na een ongemakkelijk intermezzo met een politiek correct dansje rondom termen als ‘diversiteit’ en ‘de blinde vlekken van witte mensen’, stelde Makkinga de vraag of de politiek meer inhoudelijk zou moeten sturen, wellicht met quota. Ellemeet was “tegen dichtregelen” maar voor het creëren van ruimte voor nieuwe initiatieven. Paternotte sloot zich hierbij aan en noemde en passant het bedrag van €100 miljoen dat volgens D66 bovenop het bestaande kunst- en cultuurbudget moet. Van der Graaf hield een pleidooi voor regionale spreiding, want “ja, er is nu teveel in Amsterdam”.

De slotronde die plaatsvond na vertoning van het eerder beschreven Mauritshuisfilmpje, leverde iets meer polarisatie op. **Jasper van Dijk** (SP) koos meteen de aanval en stelde dat de eerste twee kabinetten-Rutte schandalig hadden huisgehouden, de VVD een sterfhuisconstructie voor de publieke omroep nastreeft, en dat zijn partij – hoe onpopulair dat ook is – wil investeren in cultuur. Een bedrag of speerpunten noemde hij echter niet. Dat deed **Ilco van der Linde** (PvdA) wel: €100 miljoen en versterking van kunst in het onderwijs, plus inzetten op grotere betrokkenheid van het bedrijfsleven. **Antoinette Laan** (VVD) was

duidelijk de gebeten hond in dit gezelschap maar hield voet bij stuk: “één zender minder, niet bezuinigen op kunst en cultuur, maar ook niets erbij.”

Het rondje vragen uit de zaal leverde weinig op, behalve de actuele kwestie van de VVD-motie van 22 november waarmee een bom onder het internationale cultuurbeleid is gelegd. Laan was echter niet op de hoogte van deze motie die ervoor gezorgd heeft dat financiële ondersteuning van culturele activiteiten in zeven landen per 1 januari 2017 is gestopt.